

Alkotmánybíróság

1015 Budapest Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 0 2 6 7 6 - 0 / 2021
Érkezett:	2021 JÚN 28.
Példány:	1
Melléklet:	5 db
Kezelőiroda:	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott,

üggyvédi meghatalmazás: 1. sz. melléklet) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az alábbi

alkotmányjogi panasz

indítványt terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy a 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 133. § (4a) bekezdése, valamint a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 10/E. § a)-c) pontjai ellentétesek az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével (jogállamiság elve, különös tekintettel a normavilágosságra), I. cikk (3) bekezdésével (szükségesség-arányosság elve), II. cikk (emberi méltósághoz való jogból levezethető cselekvési és döntési autonómia), XIII. cikk (1) bekezdésével (tulajdonhoz való jog) valamint XV. cikk (2) bekezdésével (hátrányos megkülönböztetés tilalma) és semmisítse meg azokat.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére tekintettel Indítványozó nyilatkozik, hogy nem járul hozzá a személyes adatai közzétételéhez.

***

I.

Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) *A támadott jogszabály pontos megjelölése*

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (továbbiakban: Bvtv.)

133. § (4a) A bv. intézet által kezelt letéti számlára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összeget az elítélt szabadulása idejére kell

tartalékolni. A bv. intézet parancsnoka az elítélt kérelmére jogszabályban meghatározott különös méltánylást érdemlő körülmény esetén engedélyezheti a kártalanítás keretében kifizetett összegnek vagy egy részének a kifizetését az elítélt hozzátartozója vagy kapcsolattartója részére.

16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól (továbbiakban: Rendelet)

10/E. § A Bv. tv. 133. § (4a) bekezdésének alkalmazása szempontjából különös méltánylást érdemlő körülménynek minősül, ha a kifizetés

- a) az elítélt vagy hozzátartozója életének, egészségének megőrzése,
  - b) az elítélt vagy hozzátartozója vagyonát érintő káresemények enyhítése, illetve
  - c) az elítélt közeli hozzátartozójának temetése
- miatt felmerülő kiadások érdekében szükséges.

b) A jogorvoslati eljárás hiánya

Indítványozó számára nem áll rendelkezésre a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, mivel a jogsérelem a sérelmezett jogszabály rendelkezésének alkalmazása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Az Abtv. 30. § (4) bekezdése az indítvány előterjesztésére határidőt állapít meg. Eszerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárása megindítása az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehetséges. A Bvtv. 133. §-át a 2020. évi CL. törvény a börtönsúfoltság miatti kártalanítási eljárással összefüggő visszaélések megszüntetése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról (továbbiakban: Módtv.) 18. §-a módosította. A Módtv. 42. § (2) bekezdése értelmében a 18. § 2021. január 1-jén lépett hatályba. Minderre tekintettel az alkotmányjogi panaszt határidőn belül nyújtja be az Indítványozó.

d) Indítványozói jogosultság

Indítványozó az Indítványt az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján terjeszti elő, amely szerint az érintett személy vagy szervezet az Alkotmánybíróság eljárását akkor kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály

rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem.

Az Alkotmánybíróság a személyes érintettséggel kapcsolatos gyakorlatát a következőképpen foglalta össze. „Az Alkotmánybíróságnak különös figyelmet kell fordítania a kivételesség feltételének megállapíthatóságára, mert ez a panaszfajta nem válhat *popularis actio*-vá (a közvetlen érintettséget mellőző, jogalkalmazás eredményeként bekövetkező jogsérelem nélküli eredményes indítvánnyá). Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja [...] az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvosolása. [...] a panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek. (33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]-[62], [66])” (3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13], [15]).

Tehát “[a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától” (3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]). A kivételes alkotmányjogi panasz kapcsán az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az érintettségnek személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell lennie (3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27], 3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [55]).

Nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezést az indítványozóval szemben nem alkalmazták, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette (vagyis a jogsérelem nem következett be, nem aktuális) (3170/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [11]). “Ha a jogszabály érvényesüléséhez konstitutív hatályú végrehajtási aktus szükséges, az indítványozónak először a jogsértést közvetlenül megvalósító államhatalmi aktust kell megtámadnia, amelyet követően lehetővé válik a norma közvetett vizsgálata is. [...] Az aktuális érintettség követelménye azt jelenti, hogy az érintettségnek az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fenn kell állnia” (először 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [30]-[31], legutóbb megerősítette: 3123/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [12]).

Indítványozót a Gyulai Törvényszék 13.Fk.432/2011/192. számú, 2012. november 23. napján kihirdetett ítéletével életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárta (2. sz. melléklet), a Szegedi Ítéltábla az Fkf.I.85/2013/23. számú ítéletében az

elsőfokú bíróság ítéletét a büntetés mértéke tekintetében helybenhagyta (3. sz. melléklet). Indítványozó a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését jelenleg a Szegedi Fegyház és Börtönben tölti.

A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 24.Bv.3005/2020/8. számú végzésében Indítványozó részére 585.600, - forint kártalanítást ítelt meg (4. sz. melléklet), amit a Bvtv. 75/S. § (1) bekezdése a) pont aa) alpontja alapján [a Módtv. hatálybalépése előtt a Bvtv. 10/B. § (5) bekezdése a) pont aa) alpontja alapján] a büntetés-végrehajtási intézet által kezelt letéti számlájára való átutalással kell teljesíteni és a jelen beadványban támadott rendelkezés értelmében az ilyen formában kifizetett összegeket az elítéltek szabadulása idejére kell tartalékolni. Ebből következően Indítványozó érintettsége személyes, közvetlen és aktuális.

e) *Annak bemutatása, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések közvetlen hatályosulása során felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.*

Jelen beadvány tárgya alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mivel több alapvető jog sérelmét is eredményezi a támadott jogszabály. Az Alaptörvény az Alkotmánybíróság értelmezésében a tulajdonjogot, mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben, és így, a tulajdonjog keretében megvalósuló – már az tulajdonelvonást megközelítő – korlátozás Indítványozó emberi méltóságának szem előtt tartásával vizsgálendő. Ez azzal is összefügg, hogy az Indítványozó esetében a tulajdonjog korlátozása azon kártalanítás felhasználása körében valósul meg, melyet alapvető jogai megsértése miatt kapott. Az emberi méltósághoz való jog olyan oszthatatlan és korlátozhatatlan alapjog, amely számos más alapjog forrása és feltétele. Az Alaptörvény számos rendelkezése - a nemzetközi emberi jogi egyezményekkel összhangban - fogalmaz meg olyan alapvető jogokat, amelyek megsértése (rendszerint vagy gyakran) az emberi méltóság sérelmét is jelenti, ezek körül az egyik az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében a kínzást, az embertelen, megalázó bánásmódot tilalmazza. Indítványozó esetében a kínzás tilalmába ütköző fogvatartási körülmények miatt állapítottak meg kártalanítást, ami felett nem rendelkezhet a támadott jogszabály értelmében. Kizárólag a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának diszkrecionális döntésén múlik, hogy hozzátartozóinak segítséget tud-e nyújtani a megítélt összegből, ami kiszolgáltatott helyzetét növeli. Mindez pedig egy diszkriminációt megvalósító szabályozás eredménye, így a t. Alkotmánybíróságnak – tekintettel arra, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az ilyen mértékű korlátozása az alapjogoknak – érdemben kell vizsgálnia jelen beadványt.

***

II.

Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

- B) cikkének (1) Magyarország független, demokratikus jogállam
- I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- II. cikk (3) Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.
- XIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
- XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

Jogi Érvelés

Az Alaptörvény B) cikkének a megsértése

1. Az Alkotmánybíróság már több határozatában kibontotta a jogállam tartalmát, miszerint annak alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.] A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon. [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.] Az Alkotmánybíróság azonban már korábbi határozatában megállapította, hogy “az alkotmányjogi panasz az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok védelmének eszköze, mely alapvető jogok rendeltetése az, hogy az államhatalommal szemben alkotmányos garanciákat teremtsenek az állampolgár, az egyén vagy egy közösség jogainak védelmére, cselekvési autonómiájának biztosítására.” [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.] Ebből következően az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy a jogállamiság részét képező jogbiztonság – és az abból fakadó normavilágosság – követelménye önmagában nem minősül a polgárok

Alkotmányban biztosított jogának, ezek alapján konkrét alapjogsérelem nem állapítható meg. [676/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1652, 1655-1656.; 712/D/2004. AB végzés, ABH 2007, 2708, 2711-2712.; 1140/D/2006., AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.] A jogbiztonság követelményének sérelmére való hivatkozást alapvetően két esetben, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálta (összefoglalóan: 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.) Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően is a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvén alapuló jogbiztonság sérelmére alapozott alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja [lásd 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat].

2. Az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megállapította, hogy: „A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.” A 11/1992. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „[a] jogbiztonság megköveteli a jogszabályok olyan világos és egyértelmű fogalmazását, hogy mindenki, akit érint, tisztában lehessen a jogi helyzettel, ahhoz igazíthassa döntését és magatartását, s számolni tudjon a jogkövetkezményekkel. Ideértendő az is, hogy ki lehessen számítani a jogszabály szerint eljáró más jogalanyok és állami szervek magatartását.”

- *Fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

3. A büntetés-végrehajtási intézet által kezelt letéti számlára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összeget az elítélt szabadulása idejére kell tartalékolni. A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka az elítélt kérelmére jogszabályban meghatározott különös méltánylást érdemlő körülmény esetén engedélyezheti a kártalanítás keretében kifizetett összegnek vagy egy részének a kifizetését az elítélt hozzátartozója vagy kapcsolattartója részére. A „különös méltánylást érdemlő körülményeket” a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 10/E. §- a tartalmazza. Eszerint különös méltánylást érdemlő körülménynek minősül, ha a kifizetés az elítélt vagy hozzátartozója életének, egészségének megőrzése, az elítélt vagy hozzátartozója vagyonát érintő káresemények enyhítése, illetve az elítélt közeli hozzátartozójának temetése miatt felmerülő kiadások érdekében szükséges.

4. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon. A fenti szabályozás valójában nem biztosítja ezt. Indítványozó számára nem kalkulálható, hogy a részére megítélt kártalanítást milyen módon használhatja fel, a jogszabály csupán azt rögzíti, hogy a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka az elítélt kérelmére a meghatározott különös méltánylást érdemlő körülmény esetén engedélyezheti a kifizetést, mely feltételes megfogalmazásból az következik, hogy az engedélyezés a különös méltánylást érdemlő körülmény fennállása esetén sem kötelező. A jogbiztonságból következik annak követelménye, hogy a jogszabályok világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka a jelen beadványban támadott normát olyan szélsőségesen tág értelemben értelmezheti, ami Indítványozó számára kiszámíthatatlanná teszi a megítélt kártalanítás felhasználását.

XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelme együtt értelmezve a II. cikkben foglalt emberi méltósághoz való jogból levezethető cselekvési és döntési autonómiával

1. A tulajdonjog alapjogi minősítését az Alkotmánybíróság kezdetektől fogva elismerte. [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991., 22., 25.] Az Alkotmánybíróság a tulajdonvédelem alkotmányi összefüggéseit részletesen taglalta a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.). Mindenekelőtt leszögezte: "Az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben." (ABH 1993., 373., 380.) Az egyéni cselekvési autonómia az emberi méltóságból vezethető le, mellyel összefüggésben fontos rögzíteni, hogy az Alkotmánybíróság – ahogy arra a 3371/2019. (XII. 16.) számú végzésében is hivatkozott - az emberi méltósághoz való jogot az ún. »általános személyiségi jog« egyik megfogalmazásának tekinti. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az általános személyiségi jog »anyagjog«, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható." [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 44–45.]

2. Az Alkotmánybíróság tulajdonvédelmi felfogása összhangban van az Emberi Jogok Európai Egyezményével és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezésével. Az Egyezmény eredetileg nem vette fel a jogok és szabadságok közé a tulajdont. (Nem vették át az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 17. cikkében szereplő tulajdonhoz való jogot az immár jogilag is kötelező Egyezségokmányok sem.) Az Emberi Jogok Európai Egyezményhez (EJEE) csak később, az első jegyzőkönyv fűzte hozzá a 'javak békés élvezetéhez' való jogot. Ez a megfogalmazás szélesebb védelmet nyújt a technikai értelemben vett, polgári jog szerinti tulajdonénál. Másrészt viszont az EJEE széles lehetőséget hagyott az aláíró államoknak mind a 'javak' közérdekből való elvonására, mind a tulajdon használata felett szükségesnek mutakozó állami ellenőrzésre. (ABH 1993., 373., 380-381.) Demokratikus társadalomban természetes, hogy a tulajdont érintő gazdasági és szociális kérdésekben a 'közérdeket' igen eltérően ítélik meg. A törvénnyel érvényesített 'közérdek' alkotmánybírósági vizsgálata ezért nem a törvényhozó választásának feltétlen szükségességére irányul, hanem - még ha formálisan nem is a 'közérdek' fennállására irányul, hanem a 'szükségesség-arányosság' ismérveit alkalmazza - arra kell szorítkoznia, indokolt-e a közérdekre hivatkozás, illetve, hogy a 'közérdekű' megoldás nem sért-e önmagában is valamely más alkotmányos jogot (például a hátrányos megkülönböztetés tilalmát)." (ABH 1993., 373., 381-382.) Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) több ügyben is vizsgálta a fogvatartottak tulajdonhoz való jogába történő beavatkozás jogszerűségét. Az EJEB megállapította, hogy nem minősül aránytalan korlátozásnak, ha az állam arra kötelez a fogvatartottakat, hogy jövedelmük felét az állam felé való tartozásuk visszafizetésére fordítsák. (*Laduna v. Slovakia*, 2011, §§ 82-86) Ugyanakkor a *Siemaszko és Olszynyński v. Lengyelország* ügyben az EJEB megállapította a tulajdonhoz való jog sérelmét azért, mert a fogvatartottakat arra kötelezték, hogy a megtakarításaikat a nyílt piacon elérhető kamatozású számlánál alacsonyabb kamatozású számlán tartsák.

3. Az Alkotmánybíróság a 2299/B/1991. AB határozatban megállapította: "A birtoklás és a használat joga a tulajdonjog tartalmát adó, a tulajdonjoghoz tartozó részjogosítványok, amelyek a dolog feletti hatalmat és a dolog élvezetét jelentik; azt a hatalmat, amelyet valamely dologgal tenni lehet. (...) a tulajdonjog valamely tartalmi elemének a korlátozása csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alkotmányos jognak a korlátozásával, így csak akkor alkotmányellenes, ha az nem elkerülhetetlen, vagyis, ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan." (2299/B/1991. AB határozat, ABH 1992., 570., 571.)

4. Az Alaptörvény XIII. cikke alapján a tulajdonhoz való jog alapvető jog, amely csak az I. cikk (3) bekezdésében meghatározottak szerint törvényben korlátozható. Az Alaptörvény az alapvető jogok és kötelezettségeknek csak a lényeges szabályait alkotja meg, a részletes szabályok meghozatalára az Alaptörvény – az I. cikk (3) bekezdése keretei között – a törvényhozót hatalmazza fel. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a tulajdonhoz. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését eddig több alkotmánybírósági határozat értelmezte. Eszerint „[a] tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem a más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői.” {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]} Az Alaptörvény tulajdonhoz való jogként a törvények által meghatározott jogosítványokat védi azokkal a további kiegészítésekkel, melyeket az Alkotmánybíróság az egyes esetek eldöntése kapcsán más alapvető jogok és alkotmányos értékekkel együttszemlélve még a tulajdonjog alkotmányos védelmi körébe vont (pl. a pénzügyi lízingbevevő tulajdonosi várománya, 15/2014. (V. 13.) AB határozat). Ebből következik, hogy a korábban tulajdonként megszerzett (és így az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló) vagyoni jogi igényeket védi az Alaptörvény XIII. cikke.

5. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint a tulajdon alkotmányjogi oltalma az értékgarancia és a közérdekű korlátozás ismérvei mentén elsősorban az állam közhatalmi beavatkozásaival szemben nyújt védelmet. **Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is.** A tulajdoni korlátozás sajátos közjogi kötöttségére tekintettel – a „közérdekűség-arányosság” tesztjét kell alkalmazni. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonjog korlátozásának alkotmányos mércéje – a jogkorlátozás alapját vizsgálva – enyhébb követelményt támaszt az alapjogok Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt szükségességi mércéjénél, mivel ez esetben elegendő a közérdek meglétét igazolni {34/2015. (XII. 9.) AB határozat, Indokolás [46]; utóbb: Abh2., Indokolás [23]; Abh1., Indokolás [47]}.

- *Fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

6. A büntetés-végrehajtási jogviszony jellegéből eredően a végrehajtás során a fogvatartottat jogszabályban meghatározott sajátos jogok és kötelezettségek illetik meg, illetve terhelik. A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt elveszti a személyi szabadságát, köteles eltérni a végrehajtás tényéből eredően egyes alapvető jogainak és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságainak szünetelését, korlátozását, módosulását. A fogvatartottak Alaptörvényben meghatározott alapvető jogait, valamint egyéb jogait és kötelezettségeit - törvényben, bíróság ügydöntő határozatában, valamint bíróság és az ügyészség egyéb határozatában meghatározott korlátozásokkal vagy tilalmakkal - a büntetés-végrehajtás rendjével összhangban gyakorolják, illetve teljesítik.

7. A fogvatartottak tulajdonhoz való joga a Bvtv-ben meghatározott korlátozásoknak megfelelően gyakorolható. Ugyanakkor ezen korlátozások tekintetében is érvényes a tulajdonhoz való jog, mint alapvető jog, csak az I. cikk (3) bekezdésében meghatározottak szerint, a közérdekre tekintettel korlátozható. A vizsgálandó kérdés tehát az, hogy a szóban forgó tulajdonkorlátozás közérdekűsége megállapítható-e.

8. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A korlátozás módja tekintetében fontos kiemelni a következőket. A bv. intézet által kezelt letéti számlára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összeget az elítélt szabadulása idejére kell tartalékolni. A bv. intézet parancsnoka az elítélt kérelmére jogszabályban meghatározott különös méltánylást érdemlő körülmény esetén engedélyezheti a kártalanítás keretében kifizetett összegnek vagy egy részének a kifizetését az elítélt hozzátartozója vagy kapcsolattartója részére. Tekintettel arra, hogy Indítványozó a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki van zárva, az alapvető jogai megsértéséért megítélt kártérítés szabadulása idejére történő tartalékolása aránytalan beavatkozást jelent a tulajdonhoz való jogába.

9. Az, hogy egyes különös méltánylást érdemlő esetekben a bv. intézet parancsnoka engedélyezheti a kifizetett összegnek az Indítványozó részére történő kifizetését, nem csökkenti a korlátozás mértékét olyan szintre, ami megfelelne a „közérdekűség-arányosság” tesztjének. Fentebb kifejtésre került, hogy a különös méltánylást érdemlő körülményeket meghatározó rendelet nem

felel meg a normavilágosság elvének, és a bv. intézet parancsnoka ezen esetekben is csak engedélyezheti, a kifizetést, vagyis nem kötelezi a jogszabály arra, hogy bizonyos körülmények fennállása esetén engedélyeznie kelljen.

10. A jogalkotó a tartalékolás elírását kifejezetten reintegrációs céllal írja elő a következők szerint: „A Bv. tv. ebben a körben, azáltal a céllal, hogy a fogvatartott a szabadulásakor rendelkezzen valamekkora pénzüsszeggel, előírta az elítélt keresményének és rendszeres pénzellátásának meghatározott része tekintetében annak elkülönítését és tartalékolását. Erre a reintegrációs célkitűzésre figyelemmel indokolt kiterjeszteni a szabadulás utáni anyagi bázist biztosító tartalékolási kötelezettséget az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás jogcímén kapott összegre. A kártalanítás címén kapott összeg felhasználásának korlátozásával biztosítható az, hogy ha az elítéltnak nincsen semmilyen tartozása, akkor a kártalanításként kapott összeg rendelkezésére álljon a szabadulásakor, így hozzájárulva ahhoz, hogy törvénytisztelő életet élhessen és vissza tudjon illeszkedni a társadalomba.”

11. Ennek ellenére a tulajdonkorlátozás funkciója tekintetében Indítványozó kihangsúlyozza, hogy nem azonosítható be a tulajdon korlátozás közérdeket szolgáló célja az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében. A határozott tartamú szabadságvesztés esetében a szabadulás idejére történő tartalékolás a fogvatartott reintegrációjának megkönnyítését szolgálja, amelyhez jelentős közérdek fűződik. Ezt a célt szolgálja a 133. § (4) bekezdése, ami azt írja elő, hogy az elítélt keresményének és rendszeres pénzellátásának meghatározott részét a szabadulása idejére tartalékolni kell. Ez e törvényi rendelkezés azonban a tulajdonjog korlátozást az arányosság követelményének betartása mellett írja elő, mivel rögzíti, hogy a fogvatartás megkezdésétől a tartalékolás havonta meghatározott összege a fogvatartás első négy évében az egyhavi alapmunkadíj ötven százalékanak egytizenketted része, ezt meghaladó tartamú fogvatartás esetén havonta az egyhavi alapmunkadíj huszonöt százalékanak egytizenketted része.

12. A Bvtv. kifejezetten különbséget tesz a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának célja tekintetében a határozott és az életfogytig tartó szabadságvesztés között. A 83. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység, de a 83. § (2) bekezdése szerint a „feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja a társadalom védelme érdekében az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése.” Tehát ebben az esetben a joghátrány érvényesítése a büntetés egyetlen célja, a reintegráció nem. Ebből következik, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt

életfogytig tartó szabadságvesztésre ítétek esetében a reintegráció nem lehet legitim ok, a tulajdonhoz való jog ilyen mértékű korlátozásának, mivel a jogalkotó esetükben nem rögzített a büntetés céljaként reintegrációt, csak a joghátrány érvényesítését.

A jelenlegi szabályozás értelmében Indítványozó esetében a szabadulás lehetőségének valószínűsége olyan csekély, hogy „tartalékolás” helyett teljes elvonást valósít meg a támadott szabályozás.

13. Jelen esetben a tulajdonkorlátozás tárgyának is kiemelt jelentősége van. A jogalkotó az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összeg feletti rendelkezés jogától fosztotta meg az Indítványozót. A kártalanítás jár az elítéltnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás tehát az Indítványozónak az emberi méltóságának megsértéséért jár. A jelen indítványban támadott szabályozás pedig Indítványozó esetében azt eredményezi, hogy nem rendelkezhet ezzel az összeggel. Álláspontunk szerint a kínzás tilalmának megsértése miatt járó kompenzáció elvonása csak különösen nyomos közérdek esetében lenne lehetséges.

14. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás feletti rendelkezését a fogvatartottaknak a Bvtv. számos szabálya korlátozza, melyek nem tárgyai jelen beadványnak, mivel azok esetében beazonosítható az a közérdek, amire hivatkozva az Alaptörvény a tulajdonkorlátozásra lehetőséget biztosít. Ezen korlátozások, a kártalanítás összegéből megvalósított kötelező levonások vonatkoznak Indítványozóra is, azonban a tulajdonkorlátozás esetében azáltal válik aránytalan mértékűvé, hogy a különböző levonások után fennmaradó összeget is tartalékolnia kell egy olyan jövőbeli időpontra, melynek bekövetkezését semmi sem garantálja.

15. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. Az Indítványozó cselekvési autonómiáját a büntetés-végrehajtási jogviszony eleve jelentősen korlátozza, a közérdekű céllal nem legitimálható további tulajdonjog korlátozás pedig az egyéni cselekvési autonómiáját teljes

mértékben ki is üresíti. Az egyén cselekvési autonómiája pedig az Alaptörvény II. cikkében védett emberi méltóságból vezethető le. A fogvatartottak emberi éltőséghez való joga az állami beavatkozás végső korlátja. Ezt a korlátot már egyszer átlépte az állam, amikor olyan elhelyezési körülmények között tartotta fogva Indítványozót, melyek a kínzás tilalmába ütköztek. A jelen indítványban támadott rendelkezések pedig az ezen sérelmek miatt megítélt kártalanítás feletti rendelkezési jogosultságot vonják el Indítványozótól a tulajdonhoz való jogának alaptörvény-ellenes mértékű korlátozásával.

Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelme

16. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos korábbi gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes (7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [56], 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [52]).

17. A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a társadalom aktuális változásaira időszerűen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoportokhoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, -kirekesztettnek, illetve folyamatos, és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak.

18. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a hátrányos megkülönböztetést nem csak az azonos csoportba tartozó személyek eltérő kezelése valósíthat meg, hanem az is, ha ténylegesen különböző helyzetben levőket kezelnek azonosan. A diszkrimináció tilalma tehát egyfelől azt követeli meg, hogy a különbözőeket különbözően, másfelől azt, hogy az azonosakat azonos módon kezelje a jog: "az egyenlő bánásmód követelményéből az fakad, hogy a hasonló eseteket hasonlóan, míg a különböző eseteket különbözőképpen kell kezelni" (3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [45]). Azt is megállapította már a testület, hogy **"[h]a az állam a különböző helyzetek között -**

azzal, hogy az azokban rejlő lényeges különbségeket figyelmen kívül hagyja - egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, az személyek közötti tilos megkülönböztetést eredményez, és ezért alkotmányellenes" (12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [82]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [49]).

- *Fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

19. A fent részletesen kifejtett tulajdonjog korlátozás diszkriminációt is megvalósít, mégpedig olyan módon, hogy a ténylegesen különböző helyzetben levő fogvatartottakat azonosan kezeli. A tartalékolás egységes előírása az egyes fogvatartottak között - azzal, hogy a fogvatartottak helyzetében rejlő lényeges különbségeket figyelmen kívül hagyja - egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg.

20. A diszkrimináció megállapításához szükséges védett tulajdonság Indítványozó esetében az *egyéb helyzet* alá tartozik. Mint szabadságvesztés büntetés végrehajtása alatt álló, a társadalom egyik sérülékeny csoportjához tartozik, ami a vele szemben alkalmazott szankcióval összefüggő jogkorlátozás eredménye. Továbbá az a tulajdonsága Indítványozónak, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki van zárva egy tetszés szerint nem változtatható tulajdonság, ami élete minden aspektusát befolyásolja, és ezzel összefüggésben kényszerűen ugyan, de identitása részét is képezi. Erre tekintettel olyan egyéb helyzetnek minősül, melyre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a diszkrimináció megállapítható.

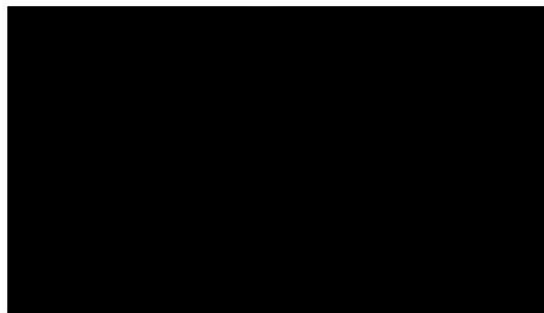
21. Az összehasonlítható helyzetben lévők csoportja, akikhez képest Indítványozó hátrányos helyzetbe kerül azon fogvatartottak csoportja, akiknek a büntetés-végrehajtási intézet által kezelt letéti számlára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összeget a szabadulása idejére kell tartalékolni, de esetükben a Bvtv. 83. § (1) bekezdése határozza meg a büntetési célt, azaz a szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése mellett a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

22. A jogalkotó figyelmen kívül hagyta, hogy a feltételes szabadágra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést töltő fogvatartottak esetében a büntetés végrehajtásának céljai között nem szerepel a reintegrációs cél. Így az, hogy a jelen beadványban támadott rendelkezések Indítványozóra is előírják a kártalanítás összegének tartalékolását a reintegráció érdekében olyan hátrányos helyzetet teremt, aminek ésszerű oka nem azonosítható.

23. A diszkrimináció jelen esetben tehát azáltal valósul meg, hogy a ténylegesen különböző helyzetben levő fogvatartottakat azonosan kezeli a támadott jogszabályi rendelkezés. A tartalékolás egységes előírása az egyes fogvatartottak között - azzal, hogy a fogvatartottak helyzetében rejlő lényeges különbözőségeket figyelmen kívül hagyja - **egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, ezért Alaptörvény-ellenes.**

24. A fent részletesen kifejtett indokok alapján kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 133. § (4a) bekezdése, valamint a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 10/E. § a)-c) pontjai ellentétesek az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével (jogállamiság elve, különös tekintettel a normavilágosságra), I. cikk (3) bekezdésével (szükségesség-arányosság elve), II. cikk (emberi méltósághoz való jogból levezethető cselekvési és döntési autonómia), XIII. cikk (1) bekezdésével (tulajdonhoz való jog) valamint XV. cikk (2) bekezdésével (hátrányos megkülönböztetés tilalma) és semmisítse meg azokat.

Kelt: Budapest, 2021. június 28.

22. A jogalkotó figyelmen kívül hagyta, hogy a feltételes szabadágra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést töltő fogvatartottak esetében a büntetés végrehajtásának céljai között nem szerepel a reintegrációs cél. Így az, hogy a jelen beadványban támadott rendelkezések Indítványozóra is előírják a kártalanítás összegének tartalékolását a reintegráció érdekében olyan hátrányos helyzetet teremt, aminek ésszerű oka nem azonosítható.

23. A diszkrimináció jelen esetben tehát azáltal valósul meg, hogy a ténylegesen különböző helyzetben levő fogvatartottakat azonosan kezeli a támadott jogszabályi rendelkezés. A tartalékolás egységes előírása az egyes fogvatartottak között - azzal, hogy a fogvatartottak helyzetében rejlő lényeges különbözőségeket figyelmen kívül hagyja - **egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, ezért Alaptörvény-ellenes.**

24. A fent részletesen kifejtett indokok alapján kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 133. § (4a) bekezdése, valamint a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 10/E. § a)-c) pontjai ellentétesek az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével (jogállamiság elve, különös tekintettel a normavilágosságra), I. cikk (3) bekezdésével (szükségesség-arányosság elve), II. cikk (emberi méltósághoz való jogból levezethető cselekvési és döntési autonómia), XIII. cikk (1) bekezdésével (tulajdonhoz való jog) valamint XV. cikk (2) bekezdésével (hátrányos megkülönböztetés tilalma) és semmisítse meg azokat.

Kelt: Budapest, 2021. június 24.

